

CARNIVAL KING OF EUROPE II

Partnersko sodelovanje SEM v mednarodnem projektu

Adela Pukl, Nadja Valentinčič Furlan, Nena Židov

255

Projekt *Carnival King of Europe*

Carnival King of Europe (Pust, kralj Evrope) je mednarodni raziskovalni projekt, ki ga financira Kulturni program Evropske unije. Namen in cilji projekta so iskanje skupnih korenin pustovanj in zimskih obredov plodnosti v različnih predelih Evrope, ustvariti delovno mrežo izmenjave podatkov in izsledkov med pomembnejšimi evropskimi etnografskimi muzeji, predvsem s področja Alp in Balkana, ter prispevati k večanju zavesti o skupnih kulturnih poteh evropskih ljudstev in/ali narodov kot tudi osnovati nekatere glavne, pomembne nove mejnike in oblikovanje evropske identitete.

Pobudnik in nosilec projekta je bil *Museo degli Usi e Costumi della Gente Trentina* iz San Michele all'Adige (Italija). Znotraj projekta so si sodelujoči muzeji izmenjavali informacije o pustovanjih in maskiranju ter zbirali arhivsko in fotografsko gradivo in literaturo. Pustovanja so raziskovali na številnih terenih po Evropi ter jih dokumentirali s pomočjo fotoaparata in videokamere. Svoje izsledke so na razne načine posredovali javnosti, potekala pa je še vrsta spremljevalnih aktivnosti.

Prvi del projekta *Carnival King of Europe I*, pri katerem so poleg nosilca sodelovali še partnerji iz Francije (Musée des Civilisations de l'Europe et de la Méditerranée, Marsej), Hrvaške (Etnografski muzej Zagreb), Bolgarije (Etnografski Institut s Muzej, Sofija) in Makedonije (Nacionalna ustanova Muzej na Makedonija, Skopje), je potekal v letih 2007–2009. Med vidnejše rezultate prve faze projekta sodi mednarodna razstava vseh sodelujočih držav z naslovom *Carnival King of Europe* (Pust, kralj Evrope) in s podnaslovom *Winter Fertility Masks in the European Ethnographic Context* (Pustne skupine in zimski obredi plodnosti v evropskem etnografskem kontekstu), ki je bila na ogled v vseh sodelujočih državah. Avtor koncepta Giovanni Kezich je razstavo zasnoval tako, da je predstavljala štiri faze pustnih šeg: strah, obred, farso in epilog, razstavljene predmete pa so prispevali vsi sodelujoči muzeji. Informacijsko bogata spletna stran projekta www.carnivalkingofeurope.it je bila ves čas dopolnjevana z novim in aktualnim gradivom

(informacije, fotografije, filmi). Na različnih terenih zbrana videodokumentacija pustovanj je bila dobra osnova za izdajo DVD-ja s primerjalnim filmom *Carnival King of Europe* (2009), kjer gre za prikazovanje podobnih tipov pustnih likov in njihovega obnašanja, dodanih pa je še pet dokumentarnih filmov o pustovanjih, posnetih v okviru projekta. Izdan je bil tudi zbornik *Carnival King Of Europe = Carnevale re d'Europa: 2007–2009* (San Michele dell'Adige: Museo degli usi e costumi della gente Trentina, 2011), kjer so objavljeni referati z zaključne konference.¹

Druga faza projekta *Carnival King of Europe II* se je začela leta 2010 in se zaključila v letu 2012. Nosilec je ostal Museo degli Usi e Costumi della Gente Trentina iz San Michele all'Adige, od partnerjev iz prvega dela projekta pa je izstopila le Francija. Med novimi partnerji projekta so bili poleg Slovenskega etnografskega muzeja še Euskal Museoa - Museo Vasco iz Bilbao, Complexul Național Muzeal Astra iz Sibiu in Państwowe Muzeum Etnograficzne iz Varšave. Vseh osem muzejev je bolj ali manj nadaljevalo delo, ki je bilo zastavljeno v prvem delu projekta. Prva razstava *Carnival King of Europe* je bila dopolnjena s predmeti iz novih držav in je pod imenom CKE II po odprtju v Italiji gostovala po vseh novih partnerskih muzejih, izšel pa je tudi spremni katalog *Carnival King of Europe II: (2010-12)* (San Michele dell'Adige: Museo degli usi e costumi della gente Trentina, 2012). "Stari" partnerski muzeji (iz Hrvaške, Makedonije in Bolgarije) pa so na osnovi terenskih fotografij in dokumentarnih filmov iz prvega dela projekta pripravili manjšo razstavo, ki je potovala le po njihovih državah.² Tudi v drugem delu projekta je bil velik poudarek na terenskem delu in posneti so bili številni dokumentarni filmi o pustovanjih v sodelujočih državah. Sedemnajst filmov z dodano spremno publikacijo je bilo izdanih na treh DVD ploščkih pod krovnim naslovom *Carnival king of Europe II – Documentary films 2010–2012* (ur. Giovanni Kezich in Antonella Mott, San Michele dell'Adige: Museo degli usi e costumi della gente Trentina, 2012).³ Ves čas trajanja druge faze se je podatkovno dopolnjevala tudi spletna stran projekta.

Slovenski etnografski muzej in projekt *Carnival King of Europe II*

Znotraj projekta smo bile kustodinje Slovenskega etnografskega muzeja na nekaterih terenih z mednarodno zasedbo in s pomočjo videokamere dokumentirale različna dogajanja. Nadja Valentinčič Furlan je bila januarja 2011 v baskovskem mestecu Sumbilla ter v vaseh Ituren in Zubietta, aprila 2011 pa v makedonski vasi Kosturino. Nena Židov je skupaj z italijanskimi kolegi februarja 2012 dokumentirala pustovanje v Drežnici.

¹ Zaključne konference sta se udeležili tudi Adela Pukl in Nena Židov – predstavnici Slovenskega etnografskega muzeja kot možnega partnerja v drugi fazi projekta.

² Predstavniki muzeja smo se udeležili odprtja v Zagrebu.

³ Med njimi sta tudi filma Nadje Valentinčič Furlan (*The Cerkno Laufarji*) in Nene Židov (*Carnival ploughing and sowing*).

Antonella Mott in Michele Trentini (na fotografiji desno zadaj) na terenu z Neno Židov v Drežnici.
(Foto: Nena Židov)

Skupna razstava *Carnival King of Europe II* (Pust, kralj Evrope II) in s podnaslovom *Winter Fertility Masks in the European Ethnographic Context* (Pustne skupine in zimski obredi plodnosti v evropskem etnografskem kontekstu), je bila novembra 2011 odprta v Museo degli Usi e Costumi della Gente Trentina, od tam pa je potovala še v Baskijo, Slovenijo, Romunijo in na Poljsko.⁴ Nove članice in Italija so na razstavi poleg naličij in nekaterih pustnih likov predstavljale po eno svoje pustovanje, opredmeteno z liki in fotografijami ter etnografskim filmom, ki je pokazal potek pustovanja, razkrival vlogo razstavljenih likov ter jih umeščal v vsebinski, prostorski in časovni kontekst.

Razstava *Pust kralj Evrope II* – *pustne skupine in zimski obredi plodnosti v evropskem etnografskem kontekstu* v SEM. (Foto: Marko Habič)

⁴ Predstavnice SEM-a smo se udeležile odprtij razstave *Carnival King of Europe II* v Italiji in španski Baskiji.

Slovenski etnografski muzej je k obstoječi razstavi iz prve faze projekta dodal nekaj naličij in dva pustna lika cerkljanskih laufarjev, Nadja Valentinčič Furlan pa je pripravila primerjalni film *Cerkljanski laufarji*, ki sooča izbrane odlomke iz filma *Laufarji v Cerknem* iz leta 1956 (Niko Kuret, Boris Brelih, ISN ZRC SAZU) in terenske posnetke Nene Židov iz let 2005 in 2009. Adela Pukl in Nena Židov sta za katalog razstave pripravili besedilo o cerkljanskih laufarjih.

Razstava *Carnival king of Europe II* je bila v Slovenskem etnografskem muzeju na ogled od 22. marca do 6. maja 2012.

258 Obiskovalci so si lahko poleg razstavljenih predmetov s podnapisi v slovenskem in angleškem jeziku ogledali primerjalni film *Pust, kralj Evrope* in po en film iz vseh osmih v projektu sodelujočih držav:

- Carnival King of Europe/Pust, kralj Evrope. Giovanni Kezich, Michele Trentini, MUCGT, 2008/11, 32 min.
- Once upon a time in the Fleimstal/Nekoč v dolini Fiemme. Michele Trentini, MUCGT, 2011, 23 min.
- The double walk of the *Yoaldunak*/Dvojni sprevod Joaldunov. Michele Trentini, MUCGT, 2011, 11 min.
- One day in Agnita/Dan v Agniti. Michele Trentini, MUCGT, 2011, 10 min.
- *Koza Szymborzska*/Szymborzska koza. Michele Trentini, MUCGT, 2011, 14 min.
- Cerkljanski laufarji/The Cerkno *Laufarji*. Nadja Valentinčič Furlan, Niko Kuret, Boris Brelih, Nena Židov, SEM, 2011, 18 min.
- One day in Begnishte/Dan v Begništu. Michele Trentini, Vladimir Bocev, MUCGT, 2008, 7 min.
- One day in Rukavac/Dan v Rukavcu. Michele Trentini, MUCGT, 2008, 11 min.
- One day in Chelnik/Dan v Čelniku. Michele Trentini, MUCGT, 2008, 13 min.

V času gostovanja mednarodne razstave *Carnival King of Europe II* v Slovenskem etnografskem muzeju sta Adela Pukl in Nena Židov zasnovali tudi manjšo razstavo *Pustna dediščina Slovenije*, na kateri so bila predstavljena pustovanja oziroma pustne skupine, ki so bile do takrat vpisane v *Register žive kulturne dediščine*: cerkljanska laufarija, škoromatija, pustni obhodi oračev, obhodi kurentov, drežniški in ravenski pust ter borovo gostovanje. Vso opremo za razstavljene like (naličja, kostume in rekvizite) so nam posodile pustne skupine.

Razstava *Pustna dediščina Slovenije*. (Foto: Marko Habič)

Nadja Valentinčič Furlan je za razstavo *Pustna dediščina Slovenije* sestavila kolaž kratkih etnografskih filmskih zapisov:

- Ravenski pust/The Carnival of Drežniške Ravne. Nadja Valentinčič Furlan, Miha Peče, ISN SAZU, 2010, 7 min.
- Drežniški pust/The Carnival of Drežnica. Naško Križnar, ISN SAZU, 1966, 8 min.
- Cerkljanska laufarija/The *Laufarija* of Cerkno. Odlomek iz filma *Cerkljanski laufarji, 50 let*, Sašo Tušar, Društvo Laufarija, 2006, 6 min.
- Škoromatija/Škoromatija. Nadja Valentinčič Furlan, SEM, 2012, 9 min.
- Pustni obhodi kurentov/The Carnival Rounds of the *Kurents*. Nadja Valentinčič Furlan, SEM, 2012, 5 min.
- Obhodi pustnih oračev/The Rounds of the Carnival Ploughmen. Odlomek iz filma *Leto oračev*, Naško Križnar, ISN SAZU, 2004, 4 min.

Dan po odprtju razstav *Carnival King of Europe II* in *Pustne dediščine Slovenije* smo v Slovenskem etnografskem muzeju pripravili okroglo mizo z naslovom *Vizualne raziskave pusta*, ki je bila usmerjena v izmenjavo spoznanj in dobrih praks treh projektov. Projekt *Carnival King of Europe* so predstavili njegov vodja Giovanni Kezich, glavni avtor filmov Michele Trentini iz Italije, etnolog in vizualni raziskovalec Vladimir Bocev iz Etnografskega muzeja v Skopju ter etnologinja in vizualna raziskovalka Zvezdana Antoš iz Etnografskega muzeja v Zagrebu. O slovenskem *Registru žive kulturne dediščine* je poročala Adela Pukl, o vizualnih raziskavah in videoprilogah pa Nadja Valentinčič Furlan, ki je tudi moderirala predstavitve in diskusijo. Mednarodni raziskovalni projekt *Etnofolk* sta s poudarkom na vizualnih raziskavah pustovanj predstavila Naško Križnar in Miha Peče z Inštituta za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji

znanosti in umetnosti. Popoldanska projekcija devetih filmov, nastalih znotraj projekta *Carnival King of Europe*, in pogovor z avtorji je konkretiziral nekatere vidike dopoldanske diskusije. Partnerji projekta so se strinjali, da je vizualno raziskovanje zelo pomemben del projekta in tudi, da je primerjalni film eden od njegovih vrhuncev.

260

Aktivni udeleženci okrogle mize *Vizualne raziskave pusta*. (Foto: Marko Habič)

Sodelovanje v projektu *Carnival King of Europe* je za vse sodelujoče muzeje dobra izkušnja. Sodelovanje s kolegi iz sorodnih ustanov je razširilo naša znanja o pustovanjih v Evropi in nas vzpodbudilo k raziskovanju pustovanj v Sloveniji. Posebna pohvala gre seveda kolegom iz Italije, ki so kot nosilci projekta opravili največ dela. Oktobra 2012 sta se Nadja Valentinčič Furlan in Nena Židov udeležili zaključne konference v Italiji, na kateri smo tako stari kot potencialni novi partnerji iz Portugalske, Češke, Madžarske, Španije, Grčije, Danske in Švice že začeli snovati tretjo fazo projekta, katerega cilj naj bi bila izdelava evropskega atlasa pustovanj. Upamo, da bo projekt, ki naj bi potekal v letih 2014–2016, dobil finančno podporo s strani Kulturnega programa Evropske unije.